

De ervaren gymleerkracht als fundament van de basisschool

Een vakleerkracht die twee keer in de week 6 tot 8 jaar lang alle kinderen van de basisschool gym heeft gegeven, wordt door de kinderen, maar ook door ouders, groepsleerkrachten en directie als een belangrijk fundament van de hele school gezien. Het fundament zit niet alleen in de kwaliteit van de gymlessen maar ook in de speciale band die de vakleerkracht heeft met alle betrokkenen op een school. Om die kwaliteiten beter zichtbaar te maken deden drie ervaren vakleerkrachten het KWALO-PO-traject. Een verslag.

TEKST TEAM ONDERWIJS KVLO

▼
De leerlingen worden bevraagd door de KWALO-groep

Deze speciale waarde die een ervaren vakleerkracht met voldoende lesuren op één school heeft, wordt helaas door de meeste schoolbesturen te weinig gezien en erkend. Drie ervaren gymleerkrachten hebben hier verandering in aangebracht door dit jaar mee te doen aan

een speciaal programma (KWALO) waarin ze wilden weten wat de kwaliteit van hun gymlessen is en wat de directie, collega's, ouders en kinderen van de gymlessen en van de gymdocent vinden. Op alle drie de basisscholen bleek dat de gymleerkracht een bijzondere plek op de school inneemt. Een fundamentele plek die

tot stand komt door de bijzondere pedagogische binding die de gymleerkracht heeft met alle kinderen van de hele school, de enorme bewondering die groepsleerkrachten hebben voor het pedagogische klimaat in de gymlessen, het grote enthousiasme van de ouders voor de extra naschoolse activiteiten, de waardering van de directie voor het werk van de gymleraar en de vakmatige diepgang die er volgens collega gymleerkrachten tijdens de gymles te zien is.

Onderzoek

Al deze complimenten kregen de drie vakleerkrachten te horen dankzij een zelfonderzoek, waarbij de directie, groepsleerkrachten, ouders en kinderen digitaal geënquêteerd en geïnterviewd werden en waarbij een visitatiecommissie een dag lang op de school aanwezig was om de lessen te bekijken en gesprekken te voeren met diverse groeperingen. Dit onderzoek wordt begeleid door de KVLO en wordt het KWALO-PO-traject genoemd: kwaliteit lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs (zie kader). Hieronder een kort verslag van dit traject.

De aanleiding

De vakleerkrachten; Lex Molendijk, Wilbert Sawat en Wouter Ooijevaar, werken op drie verschillende scholen in Amsterdam Zuidoost. Vorig jaar hebben deze vakleerkrachten bij de gemeente een lerarenbeurs aangevraagd en met dat geld wilden ze vakinhoudelijke feedback krijgen over hoe ze functioneren op hun school. Bovendien wilden de vakleerkrachten ook weten met welke verbeterpunten zij aan de slag konden gaan zijn. Deze vraag werd bij de KVLO neergelegd omdat die al tien jaar ervaring heeft met KWALO-trajecten voor gymsecties bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs. De KVLO wilde graag een proefproject doen met deze drie vakdocenten uit het PO.

De opzet

De vakleerkrachten starten met een bijeenkomst waarbij het gaat om het verhelderen van de leervraag die ze hebben. Op welke punten wil je feedback krijgen? Wat vind je al goed van je zelf en wat wil je verbeteren? Deze punten zijn de aanleiding om met de verschillende geledingen van de school (kinderen, ouders, groepsleerkrachten, directie) gesprekken te voeren. Vooraf aan deze gesprekken worden digitale enquêtes bij alle geledingen afgenomen. Tijdens de eerste bijeenkomst krijgen de vakleerkrachten ook instructies over de enquête en het voeren van panelgesprekken (periode oktober-november). In de tweede bijeenkomst worden de resultaten van de enquêtes en de gesprekken besproken en geanalyseerd. Op grond van deze gegevens wordt er dieper ingegaan op de 'verborgen' overtuigingen en verlangens van de vakdocent voor de toekomst. Na deze bijeenkomst moet de vakleerkracht een zelfevaluatie rapport schrijven (december). Daarin staat zijn analyse over hoe het vak en zijn functioneren op school gezien wordt en welke verbeterpunten besproken kunnen worden op de visitatiedag. Op de visitatiedag in januari of februari komt een commissie van vier vakcollega's naar de school om de lessen te bekijken en gesprekken te voeren met alle geledingen. Van de bevindingen wordt op het einde van de dag een terugkoppeling gegeven aan het hele team en er volgt een verslag. Dit verslag vormt de basis voor de laatste bijeenkomst en de stap naar het opstellen van een verbeterplan voor de komende twee/ drie jaar.

De meerwaarde van het KWALO-traject

De meerwaarde van het traject is dat de vakleerkracht een realistisch beeld krijgt over zijn werk en zich bewust is van de rol die hij op de school heeft. Hoewel de vakleerkracht vooraf al wist dat iedereen positief is, is het belangrijk om concreet te horen en te lezen waarom ze zo positief zijn. De kinderen spreken uit dat ze de vrijheid in de lessen waarderen, maar het ook fijn vinden dat de docent op zijn tijd duidelijk en streng is. Voor veel kinderen heeft de vakleerkracht een soort vaderrol omdat veel kinderen thuis een vaderfiguur missen en er ook nauwelijks mannelijke leerkrachten op school werkzaam zijn. De kinderen waren eerlijk over wat de vakleerkracht kan verbeteren, zoals meer inspraak over het lesaanbod en dat ze meer zelf kunnen regelen in de les. Sommige groepsleerkrachten waren jaloers over de manier waarop de vakleerkracht orde kon houden in de les. Ze zien dat de kinderen meer 'speelruimte' hebben in de gymzaal en toch luisteren als de leerkracht het stil wil hebben. Een groepsleerkracht gaf aan dat

KWALO-traject

Het totale traject bestaat de volgende onderdelen:

1 drie studiebijeenkomsten over h-et uitvoeren van kwaliteitszorg

2 vier online vragenlijsten voor de groepen:

- directie
- groepsleerkrachten
- ouders
- leerlingen

3 gesprekken met:

- directie
- groepsleerkrachten
- ouders
- leerlingen

4 opstellen van zelfevaluatie rapport

5 visitatiedagen waarbij twee of meer collega's de lessen en de school bezoeken

6 eindverslag over de bevindingen en verbeterpunten.

- De duur van het totale KWALO-traject beslaat een schooljaar.
- KWALO is door registerleraar erkend voor 100 registerpunten

►
Helpende hand:
veiligheid en
vertrouwen

de 'oploshoepel', die in de gymzaal gebruikt wordt om een conflict zelf op te lossen, nu ook in de klas gebruikt wordt. Voor de directie was belangrijk dat de vakleerkracht zorgt voor binding tussen groepsleerkrachten en de naschoolse instanties. Voor een aantal ouders is de vakleerkracht ook de bindende factor, omdat ze de vakleerkracht in jaren langer kennen dan de groepsleerkracht die meestal slechts 1 jaar aan de groep les geeft. De ouders vinden het belangrijk dat zij van de vakleerkracht een zogenoemd 'sportloopbaan-advies' voor hun kinderen krijgen, zodat leerlingen buiten schooltijd deelnemen aan sportactiviteiten. Dit soort voorbeelden zorgden ervoor dat de vakleerkrachten beter inzicht kregen in de meerwaarde die zij hebben voor de gehele school. De vakleerkracht heeft een belangrijke rol voor de collega's vanwege zijn organisatorische en coachende kwaliteiten en de helicopterview over alles wat er op school speelt en ze zorgen voor een actieve, sportieve en gezonde leefstijl bij de kinderen.

De verbeterpunten

In eerste instantie waren de vakleerkrachten het meest geïnteresseerd in wat de vakcollega's vinden van hun gymlessen. Het komt niet vaak voor dat een vakcollega de lessen komt 'beoordelen'. Het bezoek aan de lessen is niet bedoeld als een beoordeling, maar als een zoektocht naar verbeterpunten. Alle gymlessen hadden een goed niveau. De kinderen werkten zelfstandig in groepjes, deden uitdagende bewegingsactiviteiten en werden op maat geholpen door de vakleerkracht. Goed is echter de vijand van beter. Het is lastig om verbeterpunten te vinden als de les al goed is. Natuurlijk kan de leerhulp preciezer en elk arrangement nog beter gedifferentieerd worden. De vakleerkrachten waren zich daar bewust van. De belangrijkste verbeterpunten lagen vooral in de doelstellingen 'bewegen regelen' en 'bewegen beleven'. Bijvoorbeeld bij het meer betrekken van de kinderen bij het opbouwen en aanbieden van de les. In deze veilige pedagogische context kunnen de kinderen de activiteiten ook zelf aan elkaar uitleggen en het door wisselen regelen. Bij bewegen beleven liggen er kansen om de kinderen meer te betrekken bij het bepalen van het lesaanbod en vaker tijd te nemen om in de gymlessen het gesprek met de kinderen aan te gaan wat ze tijdens de gymlessen meemaken en waar ze meer of minder blij van worden. Deze tijd kan alleen ontstaan als de kinderen meer zelf gaan regelen. Hier ligt de spanning voor de verbetering, want als de kinderen meer zelf gaan regelen, kunnen er meer ruzies ontstaan. Beter leren regelen kan alleen geleerd worden als de kinderen fouten mogen maken en deze weer leren oplossen. Tijdens

de lessen bleek dat de pedagogische veiligheid in de gymzaal er voor zorgt dat kinderen de ruimte hebben om kleine conflicten zelf te leren oplossen. Een ander verbeterpunt was de communicatie met de collega's. Er is een grote behoefte aan beide kanten om ervaringen met de kinderen met elkaar uit te wisselen. Dit kan tijdens de gymlessen of na schooltijd bij de gesprekken over de kinderen.

Het fundament

Het KWALO-traject heeft voor de KVLO opgeleverd dat er beter inzicht is ontstaan over hoe belangrijk een vakleerkracht voor de basisschool kan zijn. Deze vakleerkrachten werden door alle geledingen gezien als een soort fundament van de school en verbinding van binnen met buiten. Een fundament omdat ze alle kinderen kennen, met alle groepsleerkrachten samenwerken, bekend zijn bij alle ouders en een steun zijn voor de directie. Ze zijn een fundament omdat ze de deskundige zijn in het gebied wat voor de meeste kinderen het allerbelangrijkste is, namelijk

bewegen/sporten. Deze positie hebben de vakleerkrachten verworven omdat ze vooral een pedagogische kijk op onderwijs hebben en niet alleen een sportieve of gezondheidsblik. Het geluk van de kinderen staat voorop. Deze fundamentele positie op de school voor de vakleerkracht is op deze scholen ook mogelijk gemaakt door het gemeentelijk- en bestuurlijk beleid. Dankzij voldoende financiële steun kunnen de vakleerkrachten de kinderen twee keer in de week lesgeven en vanaf groep 1 tot groep 8. Bovendien krijgen ze extra uren om het naschoolse sportaanbod op school samen met de gemeente en sportverenigingen te organiseren.

Vervolg

De drie vakleerkrachten gaan mogelijk volgend jaar andere vakleerkrachten begeleiden bij dit KWALO-traject, zodat op den duur alle ervaren vakleerkrachten in het netwerk zo'n KWALO-traject hebben doorlopen. Ook interesse om zo'n KWALO-traject te doen? Neem contact op met team onderwijs van de KVLO.)

▲
Gesprek
tijdens de les

Foto's

Hans Dijkhoff

Contact

onderwijs@kvlo.nl

Kernwoorden:

KWALO, intervisie, collegiale consultatie, kwaliteit